

Türkiye’de ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Uygulanan Okul Öncesi Eğitim Programları

The Pre-School Education Programmes Implemented in the European Union Countries and Turkey

Sibel Atlı¹

ÖZET

Bu çalışmada “AB ülkelerinin okulöncesi eğitim programları ve programların uygulanmasında kullanılan yöntem ve materyallerin incelenmesi” amaçlanmıştır. Bu amaç kapsamında AB ülkelerinden Avusturya, Almanya, Belçika, Birleşik Krallık, Bulgaristan, Danimarka, Fransa, İtalya, İspanya ile AB’de olmayıp; AB’nin pek çok ekonomik ve yasal düzenlemesine katılım gösteren Norveç olmak üzere on ülkenin okul öncesi eğitim programları alan yazın taraması yoluyla incelenmiştir. Çalışmada AB ülkelerindeki ve Türkiye’deki okul öncesi eğitim uygulamaları açısından benzerlikler olmasına rağmen okullaşma oranı açısından Türkiye’nin AB ülkelerinin gerisinde olduğu görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: *Avrupa Birliği, okul öncesi eğitim, okul öncesi eğitim programı*

ABSTRACT

The aim of this study is to search the programmes, the methods and the materials applied in EU countries. For this aim, the pre-school education programmes of ten EU countries, which are Germany Austria, Belgium, United Kingdom, Bulgaria, Denmark, France, Italy, Spain and Norway, despite not being a member of EU It accepts most of the economical and legal regulations of EU, have been studied. It has been observed in this study that even though there are similarites between the application of pre- school education of Turkey and the EU Countries, the schooling rate in Turkey drops behind the EU countries.

Keywords: *European Union, Pre-School, Preschool programme.*

Avrupa ülkelerinin kalkınma çabalarında eğitim önemli bir işleve sahip olmuştur. Eğitim de meydana gelen gelişmelere küreselleşme unsuru da eklenince, bu kriter eğitim sistemlerindeki işlevselliği önemli kılmıştır. Avrupa’ya uyum sürecinde eğitim sisteminde iyileştirmeler yapan Türk eğitim sistemi, Okul öncesi eğitim basamağından başlayarak Avrupa eğitim sistemlerini inceleyip kaliteyi Avrupa standartlarına yükseltmelidir.

¹ Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Okul Öncesi ABD; sibel.atli@gmail.com

Eğitim sistemleri eğitim programlarıyla işlerlik kazanır (Erden, 1998) çünkü eğitim programları ile öğrencilerde beklenen öğrenmeyi meydana getirebilmek için faaliyetlerin tümü planlanır (Anıl, 1999; Doğan, 1997). Öğrencileri programın merkezinde tutan, hedeflerle tutarlı öğretme etkinliklerinin neler olacağı iyi düşünülerek bunlarla uygun eğitim durumları düzeneklerinin hazırlanması gerekmektedir. Bu eğitim düzeneklerinin hazırlanmasında kullanılan yöntem, teknik ve materyaller son derece önemlidir (Demirel, 2004).

Eğitimin bireylere daha etkin bir şekilde verilebilmesi için var olan bu eğitim süreci bazı evrelere ayrılmıştır. Bunların ilki ve en önemlisi ise okul öncesi dönem olarak ifade edilen eğitim sürecidir (Yaşar, 2004).

Okul öncesi eğitimini tanımlayacak olursak; 0–6 yaş çocuklarını bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden geliştirmelerini sağlayan, toplumun kültürel değerleri ve özellikleri doğrultusunda en iyi biçimde yönlendiren onların bireysel farklılıklarına ve gelişim düzeylerine göre düzenlenmiş, zengin uyarıcı çevre imkânlarını sağlayan; bilinçli ve sistemli bir eğitim sürecidir (Aral, Kandır ve Yaşar, 2002; Zembat, 1992).

Toplumun geleceğini yönlendirecek yeni güç ve enerji kaynakları olan çocukların, okul öncesi yıllardaki eğitimleri, ilerideki hayatları için büyük önem taşımaktadır. Çünkü eğitimcilerin yaptıkları araştırmalarda; insanın en yoğun ve en hızlı öğrenme çağına 0-8 yaş arası olduğunu ortaya koymuştur. Bu araştırmalar sonucu, çocuktaki zeka gelişiminin %50’si 0-4 yaş arasında, %30’u 4-8 yaş arasında, %20’si ise 8-18 yaş arasında gerçekleşmektedir. Yani, “duyarlı dönem” ya da “kritik dönem” olarak da adlandırılan 0-6 yaş arasında verilen eğitim, çocuğun doğuştan var olan yeteneklerinin ve kişilik yapısının gelişmesinde büyük bir öneme sahiptir. Bu yaşlarda kazanılan alışkanlıklar ve beceriler, sosyal iletişim, inanç ve değer yargıları, çocuğun sonraki kişilik yapısını biçimlendirmekte, topluma faydalı ve üretken bir katılımcı olmasını sağlamaktadır (Acun ve Erten, 1996; Dinç, 2002; Oğuzkan ve Oral, 1992; Yavuzer, 1999).

Bu denli önemli olan okul öncesi eğitim basamağına neredeyse 1970’de dahi Avrupa’daki ülkelerin tümünde ortalama % 90’lara varan büyük bir talep söz konusudur (Tessa, 1970). Okul öncesi eğitimde önemli bir yol kat eden Avrupa Birliği (AB) ülkelerinin eğitim programlarını ve programların uygulanmasında kullanılan eğitim yöntem ve materyallerinin araştırılması örnek bir bakış açısı geliştirilmesi açısından önemlidir

Bu çalışma da 2007 yılında Bulgaristan ve Romanya’nın üye olmasıyla birlikte üye ülke sayısı 25’den 27’ye yükselen Avrupa Birliği ülkelerinden (DPT, 2007) Avusturya, Almanya, Belçika, Birleşik Krallık, Bulgaristan, Danimarka, Fransa, İtalya, İspanya olmak üzere dokuz ülke ile AB’ye katılmamayı yeğleyen fakat Avrupa Birliği ile ilgili pek çok ekonomik ve yasal düzenlemelerde kısmen de olsa katılım gösteren (<http://tr.wikipedia.org>) Norveç’le beraber on ülkenin okul öncesi eğitim programları ile ve programların uygulanmasında kullanılan yöntem ve materyaller incelenmiştir. Bu nedenle bu çalışmada amaç; “AB ülkelerinin okulöncesi eğitim programları ve programların uygulanmasında kullanılan yöntem ve materyallerin incelenmesi” dir.

YÖNTEM

Var olan kaynak ve belgeleri inceleyerek veri toplamaya literatür tarama denir Literatür taraması, araştırma probleminin seçilerek anlaşılmasına ve araştırmanın tarihsel bir perspektife oturtulmasına yardımcı olur (Karasar, 2005). Bu çalışmada literatür taramasından yararlanılarak veriler elde edilmiştir.

BULGULAR

Türkiye’de Okul Öncesi Eğitim Programları

Milli Eğitim Temel Kanunu’na göre okulöncesi eğitim 0–6 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar. İsteğe bağlı olan bu eğitim bağımsız anaokullarında, ilköğretim okullarına bağlı anasınıflarında veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıflarında verilmektedir (Akçay, 2006). Türkiye’deki 3-5 yaş grubunda okullaşma oranı ise %26.63, 4-5 yaşda % 37.36 ve 5 yaşda ise 39.72 dir.

Türkiye’de Okul öncesi eğitim programı, okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 36-72 aylık çocuklar için hazırlanan gelişimsel bir programdır. Gelişimsel bir program, çocuğun bütünsel gelişimini destekler, bütüncül bir yaklaşımla, çocuğun sosyal ve duygusal, motor, bilişsel, dil gelişim alanları ile özbakım becerilerini birlikte ele alır. Programın temelini çocukların gelişimsel özellikleri oluşturur. Öğrenme süreçleri planlanırken yapılacak ilk iş çocukların takvim yaşının değil gelişim yaşının belirlenmesidir. Çocukların gelişimsel düzeyleri belirlendikten sonra kazanım ve göstergelerle farklı eğitim süreçleri oluşturularak çocukları desteklemek ve onları buldukları gelişim düzeyinden çıkabilecekleri en üst aşamaya taşımak bu programın ulaşması beklenen hedeftir (MEB, 2013).

Programın temel özellikleri (MEB, 2013);

Çocuk merkezlidir. Gelişim özellikleri her yaş grubu için ayrıca hazırlanmıştır. Esnek bir yapıya sahip olan programda konular amaç değil araçtır, yaratıcılığın ön planda olmasının yanı sıra öğretmene özgürlük tanır. Keşfederek öğrenme önemlidir. Çocuğun özgürce deneyim kazanmasına olanak tanıyan ortamlar önemlidir. Bu ortamlardan öğrenme merkezleri önemli bir yere sahiptir. Problem çözme ve oyun temel etkinliklerdir. Öğrenme yaşantılarının çeşitlenmesi önemsenmektedir. Evrensel ve toplumsal değerler ele alınmaktadır. Aile katılımı önemli olup değerlendirme çok yönlü yapılmaktadır (MEB, 2013).

Programdaki kazanım ve göstergeler motor alan, sosyal-duygusal alan, dil alanı, bilişsel alan, özbakım becerileri olmak üzere beş alana yönelik olarak belirlenmiştir (MEB, 2013).

Yöntem ve Materyaller: Programda problem çözme, iletişim, akıl yürütme, ilişkilendirme, karar verme, sorumluluk alma ve yerine getirme, araştırma, girişimcilik, bilinçli tüketicilik, çevre bilinci, yaratıcılık ve diğer pek çok beceri, programdaki kazanımlar doğrultusunda hazırlanan öğrenme durumları ve öğrenme ortamları aracılığıyla, oyun merkezli etkinliklerle, çocuğun aktif katılımı ve bilgiyi kendisinin yapılandırması yoluyla çocuk tarafından kolay ve doğal bir biçimde kazanılmaktadır (MEB, 2006).

Almanya’da Okul Öncesi Eğitim Programları

Almanya’da okulöncesi eğitim tamamen isteğe bağlı olup 3–6 yaşları arasındaki çocuklar anaokullarına ve anasınıflarına başlayabilmektedir (Demirel, 2000; Sağlam, 1999 ve EURYDICE, 2009a). Almanya’da okul öncesi eğitim çocuk ve gençlik yardımı sektörünün bir parçasıdır. Almanyada’ki eyaletlerin genelinde okul öncesi eğitim basamağıyla Sosyal Bakanlıklar ilgilenmektedir. Okul öncesi eğitim, kamu ve özel sektör tarafından verilir (Erginer, 2006). Fakat genel olarak anaokulları hizmeti kamu kurum ve kuruluşlarının dışında başta kiliseler olmak üzere yardım dernekleri tarafından yürütülmektedir (EURYDICE, 2009a).

1990’da uygulamaya konulan Çocuk ve Gençlik Kanununa göre okul öncesi eğitim kurumları çocuğun gelişimini destekleyip, sosyal ve bireysel olarak sorumluluk sahibi kişilikte bireylerin yetişmesini sağlamalıdır. Anaokulları, gelişimsel yetersizlikleri olan çocuklara, aile eğitimine destek ve telafi kapsamında bu çocukların gelişiminden ve eğitiminden sorumludur (EURYDICE / CEDEFOP, 2003a).

Almanya’da okul öncesi eğitim grupları derecelerine göre organize edilmez; genellikle 3-6 yaş arasındaki çocuklardan oluşan karma gruplar mevcuttur. Her grupta bir eğitimci ve bir yardımcı bulunmaktadır. Batı Almanya’da eğitim kural olarak haftanın beş günü sabah yapılmaktadır. Bazı durumlarda öğleden sonra da eğitim veren okullar bulunmaktadır (EURYDICE / EURYBASE, 2008a).

Anaokulları için geliştirilen skolastik anlamda bir program bulunmamaktadır. Anaokulların hazırladığı programlarda ise konular ve haftalık ders saatleri mevcut değildir. Çocuklar kendi yaş gruplarında fiziksel ve zihinsel gelişimlerinin yanında toplumsal kurallar, günlük, rutin kurallar ve hijyen eğitimi almaktadır. Okul öncesi eğitim kurumlarında erken eğitim için “Lander Ortak Çerçevesi” kullanılır. Lander Ortak Çerçevesinin gelişim alanları ise (EURYDICE / EURYBASE, 2008a);

- Dil, iletişim ve yazma
- Kişisel ve sosyal kalkınma
- Değerler ve din gelişimi eğitimi
- Matematik
- Doğa bilimleri (Bilgi teknolojisi)
- Güzel sanatlar (farklı alanlardaki çalışmalar)
- Beden, hareket ve sağlık
- Doğal ve kültürel ortamlar

Eyaletlerdeki okul öncesi eğitim kurumlarında erken eğitim için bütüncül bir yaklaşımla bu çerçeve kapsamında çalışma yöntem ve metodları belirlenir (EURYDICE, 2009a).

Yöntem ve Materyaller: Etkinliklerdeki ana vurgular proje çalışmalarıyla verilir. Önemli konular çocuğun ilgi ve çevresel çıkarlarına göre belirlenir. Öğrenciler öğrenme stillerine uygun olarak çalışmalara teşvik edilir. Çocuklardaki yaratıcılığı geliştirmek için özgür ortamlar

hazırlanır. Çocukların, sorgulayıcı ve deneysel yöntemlerle hatalardan doğrulara ulaşmaları sağlanır (EURYDICE/ EURYBASE, 2008a) .

Eğitim çalışmaları durumsal yaklaşıma dayanmaktadır. Çocuklar bireysel ilgi ve ihtiyaçlarına göre yönlendirilir. Bu nedenle eğitimciler çocukları düzenli olarak izleyerek velileri durumdan haberdar eder (EURYDICE / CEDEFOP, 2003a) .

Avusturya’da Okul Öncesi Eğitim Programları

Avusturya’da 3 yaşından küçük çocuklar kreş eğitimi alırlar. 3’den 6 yaşına kadar olan yaş grubu için geleneksel Aurse School (Anaokulu) eğitimi verilmektedir. Fakat zorunlu eğitim kapsamında olmayan bu yaş grubu (EURYDICE / CEDEFOP, 2003b) 2007 yılında 1 Eylül itibariyle 3 yaşını dolduranlar ile 6 yaş arasındaki çocuklar zorunlu eğitim kapsamına alınmıştır. Avusturya’daki anaokullarının son zamanlarda 3 yaşından küçük çocukları da aldıkları gözlenmektedir. Bu düzenlemeler eyaletlerin ve özel kurumların sorumluluğundadır. Fakat bu her zaman geçerli olan bir durum değildir (EURDICE, 2009b).

Avusturya’da “devlet anaokulları” ve “özel anaokulları” bulunmaktadır. Anaokullarının yaklaşık %75’i belediyelerce kurulmuştur (Erginer, 2006 ve Türkoğlu, 1998). Her grup için bir öğretmen ve bir sınıf mevcuttur. Çoğu zaman ikinci bir kişi (öğretmen veya uzman) de eğitim etkinliklerini desteklemek için sınıfta bulunmaktadır. Anaokulların zorunlu çalışma saatleri değişmekle beraber maksimum yedi saat çalışılmaktadırlar (EURDICE/ EURYBASE, 2009a). Avusturya’da ulusal ve zorunlu bir okul öncesi eğitim programı bulunmamaktadır. Anaokulu öğretmenleri duruma göre hareket etmelerine rağmen eğitim çalışmalarında uzun ve kısa dönemlere yönelik aktivite planlarını baz alırlar. Charlotte Bihler Enstitüsü’ndeki uzman bir grup erken çocukluk eğitime yönelik araştırmalar yaparak pratiğe dönük, rehberlik odaklı çalışmalarda bulunmaktadır. Fakat eğitim amaçlı kapsamlı bir taslak elde bulunmamaktadır (EURDICE / EURYBASE, 2009a).

Yönetim, ne il ne de ilçe düzeyinde, sıkı kuralları olan programlar düzenlenmemektedir. Öğrenciler genelde günlük eğitim programına, sabahları kendi kendilerine serbest oyun oynadıkları bir aşamayla başlamaktadır. Devamında çocuklar grup aktiviteleri (spor ve müzik) ve bunların yanı sıra bireysel aktivitelerde (el sanatları, çizim ve boyama) bulunmaktadır. Anaokulları öğleden sonra ise öğle yemeğinin ardından daha fazla oyun ve dinlenme içerikli aktiviteler düzenlenmektedir (EURDICE / EURYBASE, 2009a).

Anaokullarında değerlendirme yok gibidir. Öğretmenler uygun eğitim analizleri yapmaktan, önlemler almaktan ve optimize ilerlemelerden sorumludur. Öğretmenler, bilinçli olarak kendi çalışmalarını gözlemlemekle beraber, anaokulu müfettişlerinin sunduğu rehberlik programlarından da yararlanabilmektedirler. Sorumlu veli ve okullar çocuklara okul olgunluk testini uygulayarak beceri ve yeteneklerin çocuğun yaşına uygun olup olmadığını tanımlanmaktadır. Personel denetim toplantılarında da geleceğe yönelik eğitim fikirleri doğrultusunda öğretmenler değerlendirilir (EURDICE / EURYBASE, 2009a).

Yöntem ve Materyaller: Bazı anaokullarında anaokulu eğitimine uyarlanması şartıyla belirli metodlar (Rodolf Steiner, Montessori, Freinet ya da Piaget) uygulanmaktadır. Okul öncesi eğitimde öğretmen eğitimin en önemli parçasıdır. Avusturya’da okul öncesi eğitim çocuğu bir

bütün olarak ele almayı amaçlamaktadır. Öğrencilerin bireysel stilleri doğrultusunda sistematik oyun ve malzemeler kullanılmaktadır. Baskı uygulanmadan faaliyetlerle çocuklara deneyim kazandırılarak, zamanla başarı sağlanmaktadır (EURYDICE / CEDEFOP, 2003b ve EURDICE / EURYBASE, 2009a).

Belçika’da Okul Öncesi Eğitim Programları

Belçika’da Fransız, Flaman ve Alman toplumu olmak üzere üç topluluk vardır. Her toplumun eğitim sisteminde okul öncesi eğitim, bağımsız olup eğitimin ilk basmağını oluşturmaktadır (Gürcan, 2005 ve Sağlam, 1999).

Belçika Flaman Topluluğu: Belçika Flaman’da okul öncesi eğitim ücretsiz olmakla beraber zorunlu değildir. 2,5 yaşını dolduran bir çocuk devamındaki yaz tatilinden hemen sonra yaşı okula kayıt edilebilir. Okul öncesi eğitim temel eğitimin bir parçasıdır. Yeni açılan ilköğretimlerin bünyesinde okul öncesi eğitim verilmesi zorunludur. 5 yaşındaki öğrencilerin %99’u okul öncesi eğitim almaktadır. Öğrenciler en erken saat 8’de okula gelir ve en erken saat 3’de okuldan ayrılırlar. En geç, ise saat 5’de eğitim öğretim sona erer. Çarşamba öğleden sonra okullar tatildir (EURYDICE / CEDEFOP, 2003c).

25 şubat 1997’de okul öncesi eğitim programı için kararname ile gelişim hedefleri hazırlandı. 1 Eylül 1998’den itibaren eğitim makamları özellikle bu yaş grubu için, asgari hedefleri, bilgi becerileri ve anlayışları zorunlu kılmıştır. Gelişim hedefleri beş öğrenme alanı için ortak olarak hazırlamıştır. Bu ortak çekirdek program (EURYDICE / CEDEFOP, 2003c);

- Beden eğitimi (konular: Motor becerileri, sağlıklı ve güvenilir yaşam, özbakım, sosyal anlayış)
- Sanat eğitimi (konular: Görsel sanatlar, müzik, tiyatro, dans, medya ve tutumlar).
- Hollandaca (konular: Dinleme, konuşma, okuma-yazma ve dil bilimi).
- Dünya çalışmaları (konular: Doğa, insan, toplum, teknoloji, zaman ve uzay).
- Matematiksel çalışmalar (konular: Ölçme ve uzay).

Tüm okullarda eğitim bu alanlardaki faaliyetlerin tümünü öğrencilere kazandırmalıdır. Gelişimsel hedefler takip edilerek müfettişler tarafından denetlenmektedir. Gelişimsel ilerleme planları kapsamında, gelişim hedefleri okul panolarında ya da eğitim şemsiyelerinde hazırlanmaktadır. İlköğretime yönelik bütün yaş grupları için hedefler ve etkinlikler eşleştirilir. Takvim ise okul yönetim kurulu tarafından çizilir (www.ond/Vlaanderen.be/duo).

Okul öncesi eğitim kurumlarındaki etkinlikler genellikle belirli bir ilgi noktasını veya temayı merkeze alır. Temalar yıllık takvime göre belirlenmesine rağmen, çocukların kendi getirdikleri konular da ele alınabilmektedir. Çocuklar oyun yoluyla eğitilirler. Öğrenciler işlevsel donanım ve sınıfların yanı sıra açık hava oyun alanlarından da faydalanmaktadırlar (EURDIYCE / 2009c).

Belçika Fransa Topluluğu: Eğitim bu düzeyde ücretsizdir fakat zorunlu değildir. Eğitimin bu basamağı sürekli eğitimin bir parçasıdır. Temel becerilere sahip, toplumsal çalışmalara dahil olan bireylerin yetiştirilmesi okul öncesinde başlar. Eğitimin bu basamağından 2 ile 6 yaş

arasındaki çocuklar faydalanabilmektedir. Ebeveynlerden iş yeri, eğitim masrafları, kültürel ve sportif masraflar için giriş ücreti veya katkı payı istenebilir. Bu yaş grubu eğitime başvuru Fransa topluluğunda %97 oranındadır (EURYDICE / 2006 ve Gülcan, 2005). Çoğu durumda çeşitli boyutlarda okul öncesi eğitim düzenlenmektedir. Eğitim yaş gruplarına göre sınıf esaslı düzenlenmektedir. Kırsal bölgelerde yeterli derecede okul olmadığı için farklı yaş gruplarında aile modeli de uygulanmaktadır (EURYDICE / 2006).

Öğrencileri temel eğitime hazırlamak için hazırlanan birincil ve özel okul öncesi eğitim hedefleri şunlardır (EURYDICE / CEDEFOP, 2003d);

- Yaratıcı etkinlikler ile çocuğun kendi potansiyelini, bilincini ve kendini ifade edebilme becerisini geliştirme.
- Sosyal becerileri geliştirme
- Sosyal-duygusal-psikomotor ve bilişsel öğrenmeleri geliştirme.
- Herhangi bir zorluk veya engel anında çocuğa düzeltici önlemleri sağlama.

Program eğitimin genel amaçlarına uygun olarak hazırlanır. Program düzenleme organları, programların sorumluluğunu temsil ederek onları koordine eder. Okul öncesi eğitim hususunda Fransız Topluluğu Hükümeti Genel Sekreterliği ile bazı belediyeler programları hazırlar. Bu programların yeterliliği hükümet tarafından onaylanır (EURYDICE / CEDEFOP, 2003d) .

Eğitim eyleminde tutarlılık sağlamak için okul öncesi ve ilköğretimde ortak konular işlenir. İşlenen bu konular; beden eğitimi, bilim keşfi, matematik, Fransızca, sanat eğitimi, temel dil, modern diller, teknoloji, medya eğitimi, tarih ve coğrafya'dır (EURYDICE / CEDEFOP, 2003d)

2001 yılında sürekli öğrenmeye dayalı yeni bir okul öncesi eğitimi yayınlandı. Program katı zaman dilimlerinden oluşmamaktadır. Aktivite saatleri standart değildir. Anaokulları arasında zaman örgütü önemli derecede değişmektedir. Bir çok öğretmen aktif ve durağan çalışmalara alternatif önemli çalışmalar ekleyebilmektedir. Program öğretmen, okul öncesi ve ilköğretim arasında işbirliği sağlamaktadır (EURYDICE / CEDEFOP, 2003d).

Yöntem ve Materyaller: Her okul öğrencilerin pedagojik özellikleri doğrultusunda kendi hızlarında ilerlemeleri için fırsatlar sunmaktadır. Böylece çocukların kendi hızlarında olgunlaşarak bilgi ve becerilerde başarı sağlanmaktadır. Çocuklar özel donanımlı tesislerde eğitilir. En yaygın kullanılan eğitim araçları; oyuncaklar, masa oyuncakları, kitaplar, açık hava oyuncakları, video donanımları, kaydediciler ve bilgisayarlardır (EURYDICE / CEDEFOP, 2003d).

Belçika Alman Topluluğu: Bu eğitim basamağı belirli bir düzeyde ücretsizdir ve zorunlu değildir. 2008-2009 yılında yaş nüfusunun okul öncesi eğitime katılımı %98 oranındadır. Bunun %10 Almanca konuşan topluluğun dışından gelmektedir (EURYDICE / 2008a).

Okul öncesi eğitimin genel amaçları, programı hedeflemektedir. Programlar ise organizasyon yetkilileri ya da okul ağıları tarafından önerilmektedir. Farklı Organizasyon

yetkilileri kendi eğitim aktivitelerini tanıtmak için projeler hazırlamaktadır. Fakat bu programlar bakanlıklar tarafından onaylanması şartıyla uygulanabilmektedir (EURYDICE / CEDEFOP, 2007).

Okul öncesi eğitim aktiviteleri, konulardan ziyade yaratıcı eylemlerin gelişimini teşvik eder. 26 Nisan 1999’da alınan karar ile devletlerin ele alacağı faaliyetler (EURYDICE / CEDEFOP, 2007);

- Birinci ve ikinci dil aktiviteleri
- Psikomotor faaliyetler
- Yaratıcı faaliyetler
- Matematik ve fen
- Davranış ve yaşamdaki ihtiyaçları öğrenmedir.

Program katı bir takvim planından oluşmamaktadır. Çeşitli etkinlikler için ders sayısı sabit değildir. Anaokulları arasında zamanlama farkları bulunmaktadır. Çocukların okuma yazmaya geçmesi erken zorunlu eğitim kapsamında olmamasına rağmen çocuk anaokulunda da okuma yazmaya geçebilir. Doğal yaşam kaynaklarıyla, oyun ve aktivitelerle fonksiyonel yeteneklerin edinimi sağlanır (EURYDICE / CEDEFOP, 2007).

Program çocukların ilgi alanlarını karşılayacak projelere teşvik eder. Çocuklar projelere kendi iradeleriyle katılarak hedeflere ulaşabilirler. Bir günün organizasyonu aşağıdaki gibidir (EURYDICE / CEDEFOP, 2007);

- Okula geliş ve resepsiyon: şarkılar, sınırsız sözlü ifade
- Günlük faaliyetlerin planlanmasına karar verilmesi
- Faaliyetleri atölyelerde düzenleme. Mümkün olduğunca atölye sınıfları en az 15 öğrenci olacak şekilde düzenlenir. Üç yaş gruplarında faaliyetler farklılaşmaktadır.

Değerlendirme çocukların yaptığı faaliyetleri gözleme esasına dayanmakta ve pedagojik gelişim ile öğrenme sürecinin bir parçası olarak ele alınır.

Yöntem ve Materyaller: okullar çocukların oynayarak öğrenmesini sağlayan araçlarla donatılmıştır. Oynamak için ortak ekipman, oyuncaklar, malzemeler, boyama kitapları ve psikomotor materyallerden oluşmaktadır. Bu oyun alanları dışında video malzemeleri ve kaydedicilerde bulunmaktadır. Genelde bazı sınıflar ve donanımlı tesisler, özel amaçlar için kullanılır. Bu odalar (EURYDICE / CEDEFOP, 2007);

- Duygusal oda: Güvenlik ve sükûnet içinde çocukların fikirleri tahsis edilir ve güçlendirilir.
- Oyun odası: Çocukların kendi kişiliklerini geliştirmek için fiziksel ifade alanları ve çizim imkânları sağlanmaktadır.
- Bilişsel oda: Kütüphane, televizyon ve deneyler için imkanlar (hayvanlar, bitkiler..)

- Psikomotor oda: Zihinsel gelişim, denge gelişimini, dış etkenlerden zarar görmeme, şefkat ve hassasiyet sağlamak için bu oda da minder ve hayvanlar bulunmaktadır.

Birleşik Krallık'ta Okul Öncesi Eğitim Programları

Birleşik Krallık, Büyük Britanya (İngiltere, Galler ve İskoçya) ve Kuzey İrlanda'dan oluşur. Birleşik Krallıkta okulöncesi eğitimin temel amacı “çocuğun sosyal, zihinsel, dilsel, fiziksel ve iletişimsel yeteneklerini geliştirmek ve kişilik gelişimini kolaylaştırmaktır” (Türkoğlu, 1998).

İngiltere: İngiltere ve Galler'de 1998'de uygulamaya konulan okul standartları ve çerçeve yasası 2002'de eğitim yasasıyla değiştirilmiştir ve ulusal program okul öncesi için genişletilmiştir. Bu yasa okul öncesi eğitim basamağını tam ve yarı zamanlı olarak tanımlar. Üç ay ile üç yaş arasındaki çocuklar için özel ve gönüllü sektörlerde eğitim verilir ve eğitim ücretlidir. Üç ile beş yaş arası çocuklar için ise devlet kurumları mevcuttur. Bu kurumlar anaokulları, ilköğretime bağlı anasınıfları, gönüllü sektörler ve özel okullardan oluşmaktadır (EURYDICE, 2009d). 2006 çocuk bakımı yasasından sonra Eylül 2008'de Erken Yaş Vakfı (EYFS) kuruldu. Eylül 2008'de EYFS tarafından erken çocukluk eğitimi hedefleri çizildi. Bu çerçeveye göre (EURDIYICE / EURUBASE, 2009b);

- Bireyin geçmişi ve özelliği ne olursa olsun okul öncesi eğitime alarak kaliteli ve yüksek standartlarda eğitim sağlamak.
- Güvenlik ve iyi bakım
- Bireysel ihtiyaçları yerine getirebilme
- Oyun temelli bir dizi aktiviteyle çocukların yaşına uygun etkinlikler düzenleyerek fiziksel, entelektüel, sosyal ve duygusal gelişimlerine yardımcı olmak.

İngiltere'de ulusal program sadece zorunlu eğitim çağındaki çocuklar için geçerlidir. Fakat İngiltere erken öğrenme hedeflerine yönelik çalışmalar için hükümetten fon talebinde bulunmaktadır. İngiltere de erken öğrenme hedefleri eğitimin temel aşamasında tamamlanır. Hedeflerin kapsadığı alanlar (EURYDICE, 2009d);

- Kişisel, sosyal ve duygusal gelişim
- İletişim ve dil
- Okuma yazma ve matematiksel gelişim
- Bilgi ve dünya anlayışı
- Fiziksel gelişim
- Yaratıcılığın gelişimidir.

Yöntem ve Materyaller: Öğretmenin zamana yönelik bir reçetesi bulunmamaktadır. Her alanda zamanını kullanabilmektedir. Öğretmen sınıfın organizasyonu konu seçimi ve kullanacağı yöntem ve tekniklerde tamamen serbesttir (EURDIYICE / EURUBASE, 2009b).

Galler: Galler’de okul öncesi eğitime yönelik yasal çalışmalar 28 Eylül 2008’de başlamıştır. 3 ile yedi yaş arası çocuklar için yeni program kuruluş aşamasında olup okul öncesi eğitimde orijinal ve arzulanan öğrenme sonuçlarına göre önceki ulusal çalışma programları sürekli gözden geçirilmektedir. Temel aşama için program yedi öğrenme alanından oluşmaktadır. Bunlar (EURDIYICE / EURUBASE, 2009b);

- Kişisel ve sosyal kalkınma ve refah
- Dil, iletişim ve okuma-yazma
- Matematiksel gelişim
- İki dillilik ve çok kültürlü bir anlayış
- Bilgi ve dünya anlayışı
- Fiziksel gelişim
- Yaratıcılık

Okul öncesi eğitim programının kuruluşu için dört yıllık çalışması takvimi (EURDIYICE / EURUBASE, 2009b);

- 3-4 yaş 1 Eylül 2008 yılı
- 4-5 yaş için 1 Eylül 2009 yılı
- 5-6 yaş için 1 Eylül 2010 yılı şeklinde planlanmıştır.

Kuzey İrlanda: Kuzey İrlanda’da doğumdan üç yaşına kadar olan çocuklar için ulusal olarak öngörülen bir program bulunmamaktadır. Fakat üç yaş ve üzeri çocuklar için program sağlanmaktadır. Başlangıçta okul öncesi eğitim için 1997’de rehber bir program hazırlanıp gözden geçirilmiş sürümü ise 2006 yılında yayınlanmıştır. 4-6 yaş arası çocuklar için okul öncesi eğitim zorunlu olup ilköğretimin ilk iki yılını oluşturmaktadır. Okul öncesinde öğrenme temel olarak altı alan üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bunlar (EURDIYICE / EURUBASE, 2009b);

- Sanat
- Kişisel, sosyal ve duygusal gelişim
- Hareket ve fiziksel gelişim
- Dil gelişimi
- Erken matematiksel deneyimler
- Çevremizdeki dünyadır.

Yöntem ve Materyaller: Okul öncesi öğretmenleri genel amaç ve ilkeler doğrultusunda kendi öğretim planlarını hazırlamakta ve kullanacağı metodu seçmekte özgürdür. Her okul öncesi eğitim kurumunun kendisine ait bahçesi ve açık hava oyun araçları bulunmaktadır (“Education in Northerhn Ireland”).

Bulgaristan’da Okul Öncesi Eğitim Programları

Bulgaristan’da anaokulları (destka gradine) ve okullar belediye ile özel kamu bütçelerine bağlıdır. Anaokullarına devam isteğe bağlıdır. Tüm kamu kurumları ve belediye kurumlarında eğitim ücretsizdir. Bulgaristan’da erken çocukluk eğitimi ve bakımı iki seviyede yapılır (EURDIYICE / 2008) ;

- 0-3 yaş (nursery school)
- 3-6 yaş (kindergarten)

Okul öncesi eğitimi için devlet programlarını uygulama şartı vardır. 1992 de 2 ile 6 yaş arasındaki çocuklar için iki program geliştirilmiştir. Öğretmen bu iki program arsında seçim yapabilir. Programdaki içeriğin yapısı ve seçimi 3-6 yaş çocukların yeteneklerine göre belirlenir. Eğitimin içeriği her yaş grubu için konuya göre sınıflandırılmıştır. İçeriği entegre eden birkaç ana tema; benim dünyam, kendim ve diğerleri, ben ve doğa v.b. Programların içerdiği aktiviteler; Konuşma ve dil zenginliğinin geliştirilmesi, matematik, sosyal hayatla ve doğayla tanışma, sanat, estetik ve fiziksel gelişim çalışmalarıdır (EURYDICE / EURYBASE, 2006).

Anaokulları çocukların eğitim hayatındaki kavramları ve pratik beceriyi geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu kavramlar ve alışkanlıklar pedagojik güvence altında, interaktif yöntemlerle uzman öğretmenler tarafından verilir. Pedagojik olarak önde gelen eğitim ilkeleri ise; hoşgörü, işbirliği, açıklık, tanıtım, çok işlevlilik, tutarlılık, pragmatizm ve başarıdır (EURYDICE / EURYBASE, 2006).

Anadili Bulgarca olamayan ve Bulgaristan dışındaki çocuklar için uygun içerikli modül prensibi programı teklif edilerek bu çocuklar hazırlık gruplarına dahil edilir. Programdan beklenen sonuçlar ve eğitim alanı ise; Bulgarca dili, sanatsal bilgi, çocuk edebiyatı, matematik, doğal dünya, sosyal dünya, oyun kültürü, müzik, yapıcı teknik faaliyetler ve fiziksel eğitimidir (EURYDICE / EURYBASE, 2006).

Yöntem ve Materyaller: Çocuğun yaratıcılığında ve davranışlarında gelişim sağlamak için oyun metodu kullanılır. Öğrencinin gelişimi için öğretmen ve veli ortaklaşa doğal ortamlarda (oyun, tatil, gezi v.s.) da etkinlikler düzenlemektedirler (EURYDICE / EURYBASE, 2006). Öğretmen, yöntem, çalışma malzemesi ve çalışma teknikleri hususunda bireysel seçim yapabilir. Kendi görüş fonksiyonlarına göre içeriği ve faaliyetleri organize etmek en etkili yoldur (EURDIYCE / 2008).

Anaokullarında kullanılan materyaller ise Milli Eğitim Bakanlığı bilim kurulu tarafından belirlenen malzemelerdir. Bunlar çeşitli görsel ve işitsel araçlardan oluşmaktadır (EURYDICE / EURYBASE, 2006).

Danimarka'da Okul Öncesi Eğitim Programları

Danimarka'da okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamında değildir. Kreş, anaokulu, okul öncesi sınıfları ve diğer bakım kurumları devlet tarafından tahsis edilen yerel makamlar tarafından finanse edilmektedir. Aileler çocuğun hane halkının gelirine göre kreş, bakım evi ve anaokullarına ücret ödemektedir (EURDYICE, 2009e). Bakım kurumları pazartesi-Cuma günleri ve dini bayramlar hariç tüm yıl boyunca açıktır. Normalde günlük bakım kurumları sabah 6.30-7.00 civarında açılır ve saat 17.00 civarında kapatılır. Bazı özel bakım kurumları bütün gece açıktır. Bu tip kurumları, çalışma saatleri değişen veliler tarafından tercih edilir (EURYDICE / EURYBASE, 2009c). Üç farklı okul öncesi kurumu bulunmaktadır (EURDYICE, 2009e);

Day Nurseries (Günlük Kreş): En fazla üç yaşındaki çocuklar alınmaktadır.

Kindergarten (Anaokulu): 3-7 yaş arasındaki çocuklar katılmaktadır.

Entegre Kurumlar: 3’üncü aydan 14’üncü yaşa kadar olan çocukların eğitim ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar.

Çocuk Yuvası Kurumları Kanunu’na göre okul öncesi eğitim içeriğinde bulunması gereken belirli temalar ve eğitim planları; Kişisel gelişim, dil gelişimi, doğa ve doğa bilimi olayları, vücut ve hareket, sosyal beceri, kültürel değerler ve ifadelerdir. Fakat belirlenen bu temalar çerçevesinde eğitim öğrenme, oyun ve diğer gelişim aktiviteleriyle sağlanır. Etkinlikler ders olarak kategorize edilmez (EURYDICE / EURYBASE, 2009c).

Bakım kurumlarında eğitim çalışmaları ve diğer gelişim aktiviteleri de verilmektedir. Bunlar; düzgün oturmak, yoğunlaşmak, hatırlama, tekrar anlatmak ve çizim yapmaktır. Ayrıca sosyal süreçler konusunda da; hikâye dinlemek, anlamak, birbirleriyle paylaşmak çalışmaları ile uygun hareket ve tutumları geliştirme etkinlikleri oyun yoluyla kazandırılmaktadır (EURYDICE / EURYBASE, 2009c).

Yöntem ve Materyaller: Pedagoglar içeriği seçme ve uygulama hususunda tamamen serbesttir (çalışma yöntemleri, didaktik materyaller v.s.) (EURYDICE / EURYBASE, 2009e).

Fransa’da Okul Öncesi Eğitim Programları

Fransa’da okul öncesi eğitim uzun bir geleneğe dayanmaktadır. Zorunlu olmamasına rağmen iki yaşından itibaren çocuklar kreş ve anaokullarına başlamaktadır. İki ile altı yaş arasındaki çocukların ırkına bakılmaksızın hepsine okul öncesi eğitim hizmeti sunulmaktadır. Kamu anaokulları eğitim bakanlığının sorumluluğundadır. Bütün öğrenciler için eğitim ücretsizdir. Fransa’da 3-6 yaş arındaki çocuklarda okullaşma oranı %100 olduğu tespit edilmiştir (EURDYICE / 2009f).

Bu basamak için eğitim esnekler. Buna dair hiçbir ulusal politika mevcut değildir. Günde verilen eğitim saati en fazla altıdır. Genel kural olarak çocuklar üç bölümden oluşan yaş gruplarına göre sınıflandırılır (küçük bölüm: 2, 3, 4 yaş; orta bölüm: 4, 5 yaş; büyük bölüm: 5, 6 yaş) (EURYDICE / EURYBASE, 2009d).

Fransa’da okul öncesi eğitim programları çocukların genel gelişimine katkıda bulunur. Onları temel eğitime (ilköğretime) hazırlar. Oyun programın önemli bir parçasıdır. Oyun disipline engel değildir. Oyun çocuğun, yeni icatları, jestleri, yaşamı ve hayli dünyanın zenginliklerini keşfetmelerini sağlar. Günlük faaliyetler ulusal programdan farklı olarak her yaş grubu için özgürce her çocuğun beceri ve ihtiyaçlarına göre belirlenir (EURYDICE / EURYBASE, 2009d).

Okul öncesi eğitim 2007’de ulusal program dâhilinde aşağıdaki beş ana faaliyet ve alan üzerinde yoğunlaşmaktadır (EURYDICE / EURYBASE, 2009d).

- Öğrenme Süreci Olarak Dil: Dil genelde sözlü olarak kullanılmaktadır ama çocuklarda okuma yazmayı kolaylaştırmak için alfabetik kodların nasıl çalıştığı

noktasında çocuklar eğitime çalışılır. Okul öncesi eğitim alan çocuklar yeni bir yabancı dil veya bölgesel bir dil öğrenmeye başlar.

- Birlikte yaşama ve özgür hareket edebilme deneyimlerinin nasıl olacağı öğrenilir. Okulda yetişkinlere benzer yeni ilişkiler geliştirilir. Sözel iletişim becerileri geliştirilerek okul hayatındaki her fırsat kolaylaştırılmış olur.
- Hareket ve hız çalışmalarlarıyla kendi bedenleri geliştirilir. Fiziksel yeteneklerinin yanı sıra kendini ifade edebilme alanları, yardım bilimci ve deneyimlerde geliştirilmiş olur.
- Entelektüel iş aracılığıyla dünyayı keşfetme, anlama, ölçme, tanımlama, sınıflandırma ya da gerçeğe uygun olarak dizme becerisi sağlanmış olur.
- Duyarlılık ve yaratıcılık; ortak bir kültürün temellerini kurma, hayali deneyimlerden zevk alma ve yaratma yeteneği geliştirilmiş olur.

Yöntem ve Materyaller: Okul öncesi eğitimde gerek pedagojik gelişim gerekse çevresel keşif için oyun önemli bir eğitim yöntemidir. Okullardaki hem öğretmen hem de pedagojik ekipman öğretim yöntemlerini ve materyalleri (kitaplar, görsel-işitsel malzemeler) seçmekte özgürdür. Kullanılan oyuncaklar dünyadaki çeşitliliği ve durumları keşfettirecek özellikte olmasına dikkat edilir. Oyuncakların yanı sıra duyuşsal destek sınıfları, oyun alanları ve kitaplar da kullanılmaktadır (EURYDICE / EURYBASE, 2009d).

İtalya’da Okul Öncesi Eğitim Programları

İtalya’da okul öncesi eğitim 3-6 yaş arasını kapsamaktadır ve 3 yıl sürmektedir. Bu yaşta çocukların %98’i okul öncesi eğitime devam etmektedirler. Ancak okul öncesi eğitim zorunlu değildir. Bunun dışında bir de 24-36 aylar arasını kapsayan bahar okulları vardır. Bahar okulları Lizbon’da alınan kararlar doğrultusunda açılmıştır. Böylece okul öncesi eğitim daha erken yaşa çekilmiştir (İKMEP, 2009; Yalçınkaya, ty). Okul öncesi ücretsiz sunulmaktadır. Çocuklar yaş gruplarına göre sınıflandırılır. Her grupta en az 15 en fazla 25 çocuk bulunmaktadır (EURDIYCE / 2009g).

Okulöncesi eğitimin amacı, “çocukların fiziksel, duyuşsal, devinişsel, dilbilimsel, zihinsel ve bağımsız karar verme yeteneklerini geliştirmektir (Gülcan, 2005; MEB, 2006). 2004’deki yasama kararname ile anaokullarında bireyselleştirilmiş eğitim etkinlikleri planlarının hazırlanması sağlandı. Bunun yanı sıra 2004’de uygulamaya konulan kurallar (EURDIYCE / CEDEFOP, 2008b);

- Formative sürecin genel amaçları; kişisel kimlik, bağımsızlığını kazanma ve güçlendirme, yetkinliklerini geliştirme
- Özel eğitim hedeflerini ve performans düzeylerini okul öncesi eğitim kurumlarına göre düzenleme. Bu performans düzeylerini sosyal ve bireysel özelliklerine göre teminini sağlama
- Milli Eğitim ile okul öncesi eğitim arasında birliği sağlayarak kaliteli bir eğitim ortaya koymak.

Öğretim faaliyetleri öğretmen tarafından her öğrencinin ihtiyaç ve becerilerinin yanı sıra onların bireysel öğrenme derecelerine göre özerk olarak hazırlanır. Kriterler ve formative eğitim hedeflerinin seçimi, bireyselleştirilmiş eğitim aktivitelerine göre planlanır. Okul öncesi eğitim, öğrencilerin çalışma süreçlerini ve yeterliliklerini inceler. Bu süreçte hazırlanan evrak ve göstergelerle, öğrenciye kendi kendine öğrenme yöntemleri, ilgi, yetenek ve beklentileri hususunda rehberlik sunulmaktadır. Öğrenciye rehberlik kapsamında öğretmen tarafından portfolyu dosyaları doldurularak güncellenir. Bu şekilde öğrencinin kişisel gelişiminde ve ilköğretime kayıta rehberlik sağlanmış olur (EURDIYCE / CEDEFOP, 2008).

31 Ağustos 2006’da okullarda portfolyu dosyalarını tutma zorunluluğunun bulunmadığı belirtildi. Portfolyu formative eğitim sürecinin bir dökümantasyon formu olarak kabul edildi. 2004’de yapılan düzenlemelerin tamamının pratikte uygulanamaması sebebiyle 2007’de okul öncesi eğitim programına bazı ana noktalar dahil edildi. Bu temel noktalar; programlar ilgi alanlarına göre oluşturulur. Okullarda, uygun ve yararlı öğrenme ortamlarını oluşturmak için planlama ve değerlendirme modelleri ile metodolojik kurallar özerk olarak seçilir. Eğitim hizmetinin temel olarak kabul ettiği unsurlar (EURDIYCE / CEDEFOP, 2008);

- Akran ve yetişkinle ilişki kurma
- Doğada üretken olma, eşya ile doğrudan temasta bulunma ve deneyim sağlama
- Keşfetme, araştırma yollarını bulma ve organize etme
- Sosyal çevre ve kültürdür.

Yöntem ve Materyaller: Anaokulları (scuola dell infanzia) çocuklara gerçek deneyimler sağlayan eğitim ortamları sunar. Bu şekilde çocuk çeşitli şekillerde düşünerek bilgiyi entegre edebilir. Öğrenme ortamlarının oluşturulmasında 2007 eğitim programının kriterleri dikkate alınır (EURDIYCE / 2009g).

İspanya’da Okul Öncesi Eğitim Programları

İspanya’da okul öncesi eğitim eğitim-öğretim sistemi odaklı, yapısal olarak diğer eğitim programlarına benzer bir şekilde geliştirilip düzenlenmektedir. 0-6 yaş grubu için eğitim iki aşamaya ayrılmaktadır. Bu döngüler 0-3 ile 3-6 yaşdır. İlk aşma için eğitim sağlayan kurumlar okul öncesi eğitim enstitüleri, ikinci aşama için hem okul öncesi eğitim enstitüleri hem de okul öncesi eğitim kurumları ile ilköğretim okullarında da eğitim sağlanmaktadır. 3-6 yaş grubu olan ikinci aşamada okul öncesi çocukları için hem kamu hem de kamu tarafından finanse edilen kurumlarda eğitim ücretsiz ve zorunlu değildir (EURYDICE, 2009h). Sınıflar yaş gruplarına göre ayrılmıştır. Her sınıfta en fazla bulunması gereken öğrenci sayısı 25’dir. Herhangi bir aşamada herhangi bir sınıfa atanan öğretmen döngünün sonuna kadar o gruptan sorumlu olabilmektedir (EURDIYCE / CEDEFOP, 2003e).

2007 ve 2008 yılında İspanya’da net okullaşma oranı 3-5 yaş arası çocuklar için % 98,3’tür. Hükümet 2007 ve 2012 yılı arasında 0-3 yaş arası çocuklara yeni eğitim mekânlarının oluşturulması ve teşvikine yönelik programlar için 1,087 milyon EUR yatırımını ortaya koymuştur (EURYDICE / 2009h).

İspanya’da okul öncesi eğitimin içeriği yaklaşık olarak üç alanın etrafında döner (EURYDICE / CEDEFOP, 2003);

- Kişisel kimlik ve bağımsızlık
- Fiziksel ve sosyal çevre
- İletişim

Okulların eksiksiz gelişmesi için Kraliyet, eğitim yasası (LOE) ile hükümetten eğitim yetkilileri tarafından okul öncesi ikinci basamağı için çekirdek bir program geliştirilip hükümet tarafından düzeltilerek uygulanması gerekliliğini ortaya koymuştur. LOE kararnamesi ile program hazırlanarak uygulandı. 2007-2008 yılında eğitim yetkilileri tarafından okul öncesi eğitimin ilk basamağı için de düzenlemeler yapıldı ve LOE tarafından tanıtıldı (EURYDICE / EURYBASE, 2008b).

Okul öncesi eğitimde içerik ve konular öğrencilerin ilgilerine göre geliştirilir. Okul öncesinin her iki aşmasında da duygusal gelişim, hareket, fiziksel kontrol alışkanlıkları, birliktelik, dil ve iletişim, sosyal yaşamın temel kuralları ve sosyal çevrenin özelliklerini keşfetme çok önemli bir yere sahiptir. Olumlu ve dengeli bir bakış açısının geliştirilmesi için kişisel özerkliğe de öğrenciler teşvik edilir. İspanyol devleti Kutsal Eğitim Anlaşması’yla okul öncesi eğitimin kültür konuları garanti altına alınmıştır. Kilise Katolik din hükümlerine göre hiyerarşik olan kendi içeriğini ayarlamaktan sorumludur Genel olarak okul dışı da çocuklar için belirli etkinlikler düzenlenmektedir; beden eğitimi ve spor, sağlık, sanat, kütüphane, medya, yabancı dil, eğitimsel iletişim (tören, konferans, kutlama ve veli eğitimi) (EURYDICE / EURYBASE, 2008b).

Yöntem ve Materyaller: Her iki eğitim basmağında da güvenilir bir ortamda çocukların sosyal entegrasyonları korunarak deneyime ve oyuna dayalı etkinlikler hazırlanmaktadır. Kullanılan ders malzemeleri ise; eğitim kurumlarının kullandığı basılı malzemeler, didaktik kaynaklar, kendi ürettikleri materyaller, okul veya sınıf tarafından önerilen referans kitaplar, internet, basın online yada dijital kaynaklar, görsel ve işitsel cihazlar (video, slayt, CD, DVD, v.b), yazıcılar, ses sistemleri, video, tepegöz v.b kaynaklarda kullanılmaktadır. Milli Eğitim Sosyal Politika ve Spor Bakanlığı (MEPSYO) erken çocukluk bilişim teknolojileri için farklı palanlar sunmaktadır bunun yanı sıra genel eğitim toplulukları, aileler, okul öncesi eğitim için yüksek öğretim enstitüleri eğitim kaynakları ve online kaynaklar sunmaktadır (EURYDICE / EURYBASE, 2008b).

Norveç’te Okul Öncesi Eğitim Programları

Norveç’te okul öncesi eğitim zorunlu eğitim kapsamında değil. 2006 Ocak ayı itibariyle okul öncesi eğitim Eğitimi ve Araştırma Bakanlığının himayesi altına alınmıştır. 2007 istatistiklerine göre 1-5 yaş arasındaki çocukların % 84’ü okul öncesi eğitimden faydalanmaktadır. Yasal yükümlülük kapsamında yerel yönetimler yeterli sayıda okul öncesi eğitim kurumu sağlamak zorundadır. Anaokulları, belediye ve devletten mali destek almaktadır (EURDIYICE, 2008c). Anaokulu çerçeve planına göre çocuklar yarım zamanlı (6-32 saat arası) veya tam zamanlı (33 ile 47 saat arası) programlara katılabilir. 2004 yılından itibaren

öğrencilerin $\frac{3}{4}$ ‘ü tam zamanlı programlara katılım göstermektedirler (EURDYICE / CEDEFOP, 2007b).

Hem kamu hem de özel okul öncesi eğitim kurumları, Anaokulları Yasası, Çerçeve planı, içerik ve görevlerine itaat etmek zorundadır. Her anaokulu ulusal program temelli etkinliğe dayalı bir yıllık plan hazırlamaktadır (EURDYICE, 2008c).

Anaokulları çerçeve planı çocukların sosyal yeterliliği ve dil becerileriyle çalışmaları için ipuçları sunmaktadır. Günlük çalışma yedi öğrenme alanı üzerine entegre edilmiştir (EURDYICE / CEDEFOP, 2007b);

- İletişim, dil ve metin
- Vücut, hareket ve sağlık
- Sanat, kültür ve yaratıcılık
- Doğa çevre ve teknoloji
- Etik, din ve felsefe
- Yerel topluluk ve toplum
- Sayılar, uzay ve şekiller

Kurumlardaki rutin çalışmalar ise; serbest oyun zamanı, grup oyunları, açık hava etkinlikleri, denetim faaliyetleri, yemek, okuma, konuşma, gösteri v.b. farklı aktiviteler düzenlenmektedir. Okul öncesi öğrencilerinin yerel çevreleri öğrenmeleri için, yerel okullarla ortak ve işbirliği ile yüzme havuzlarını, spor salonlarını kullanabilmektedirler ayrıca tiyatrolar, sinemalar, müzeler ve diğer yerel özelliklerden de faydalanılabilmektedir (EURDIYICE / EURBASE, 2008c).

Yöntem ve Materyaller: Okul öncesi eğitimi çerçeve planı çocukların öğrenmeleri için en önemli yöntem olarak oyun ve sosyal etkinlikleri önerir. Öğretmenler ulusal plan çerçevesinde yöntemleri seçmekte serbesttir. Çoğu anaokulu etkinliklerini çocukların kişisel ve kişiler arası becerilerin geliştirilmesi ilkesini baz alınarak hazırlanmaktadır (EURDIYICE / EURBASE, 2008).

SONUÇ ve ÖNERİLER

Toplumun sosyal ve ekonomik gelişimi için yüksek kalitede bir yatırım olan okul öncesi eğitim (Ball, 1994 ve Espinoza, 2003)’den faydalanmak için dünyaya öğrenmeye hevesli olarak gelen çocuklara yaşamın ilk altı yılında, zengin uyarıcı çevre ve uygun eğitim programları sağlanarak, başta dezavantajlı çocuklar olmak üzere bütün çocuklar için önemli bir destek sağlanmış olacaktır (U.S., 2001 ve Ball, 1994). Bu noktada okul öncesi eğitimde köklü deneyimine sahip Avrupa Birliği ülkelerinin genel okul öncesi eğitim sistemleri ve programlarının incelendiği bu çalışmada, Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerindeki uygulamalar ve programlar arasında benzerlik ve farklılıklar olduğu gözlenmiştir.

Okullaşma Oranı: Türkiye’de okul öncesi eğitim 0-6 yaş basamağını kapsamasına rağmen 3-5 yaş gurubunda bile okullaşma henüz % 31-39 oranındadır. İncelenen AB

ülkelerinin tümünde ise okullaşma oranı 3-6 yaş gurubunda % 90-100 arındadır. 3-6 yaş gurubunda okullaşmayı tamamlayan AB ülkeleri, başta Avusturya, İtalya ve İspanya olmak üzere 0-3 yaşta okullaşma çalışmalarına yönelik proje ve programlar düzenlenmektedir. Okul öncesi eğitimi yaygınlaştırmada problem yaşayan Türkiye de, AB ülkelerinde uygulanan bu projelerin incelenmesi alana yaygınlaştırmaya yönelik fikirler sunabilir.

Eğitim Giderleri: Türkiye’de ve AB ülkelerinde resmi okullarda temel eğitim giderleri devlet tarafından karşılanmaktadır. Fakat birçok AB ülkesinde okul öncesi eğitim parasızdır ve bu durum okullaşma oranını olumlu yönde etkilemektedir. Türkiye’de de eğitim parasız hale getirilerek maddi açıdan yetersiz olan ailelerin giderleri devlet tarafından karşılanmalı. Birçok AB ülkesinde okul öncesi eğitim kurumları belediyelerce kurulur ve yönetilir. Erginer (2006)’e göre, Avusturya’daki anaokulların yaklaşık %75’i belediyelerce kurulmuştur.

Programların Temel Özellikleri: AB’ye üye ülkelerde ve Türkiye’de okul öncesi eğitimin temel amacının, “çocukların fiziksel, zihinsel, dilsel, duygusal, ahlaki, toplumsal, iletişimsel vb. yönlerden gelişimlerinin desteklenmesini sağlayarak ilköğretime hazırlamak” olduğu söylenebilir.

Türkiye’de MEB’in hazırladığı ulusal bir program olmasına rağmen İncelenen AB ülkelerinden Bulgaristan ve AB’ye üye olmayan Norveç dışındaki ülkelerin hepsinde planlar çerçeve planları ve ulusal hedefler doğrultusunda duruma uygun olarak program geliştirme yetkilileri, belediyeler, ve okul öncesi eğitim kurumları tarafından geliştirilip uygulanmaktadır. Bu doğrultuda kendi programlarını geliştirip uygulayan AB ülkelerinin okul öncesi öğretmenlerinin, yetiştirilme şekillerinin de incelenmesi Türkiye’deki öğretmenlerin başarısının artırılmasında katkı sağlayabilir.

Türkiye’de okul öncesi programındaki akazanım ve göstergelerin motor, sosyal, duygusal, bilişsel ve özbakım becerileri alanları üzerinde hazırladığı, incelenen AB ülkelerindeki çerçeve hedef ve konuların bu alanlarla paralellik gösterdiği görülmüştür. Fakat Norveç, Almanya, İspanya’da etik, din ve değerler eğitimi üzerinde de durulduğu görülmektedir. Ayrıca Fransa ve Birleşik Krallık başta olmak üzere birçok AB ülkesinde ikinci dil eğitimi ve çok dillik üzerine de eğitim çalışmalarının yapıldığı görülmektedir.

Türkiye’de program çocuk merkezli olup öğretmene yöntem ve uygulamada özgürlük tanımaktadır. İncelenen AB ülkelerindeki okul öncesi eğitim çalışmalarında da aynı durum gözlenmektedir. Ayrıca programın uygulanmasında temel yöntem olarak oyunun alındığı görülmektedir.

Eğitim Ortamları: Türkiye ve AB ülkelerinde okul öncesi eğitimin anaokulu, anasınıfı, bakım evlerinde yapıldığı donanım açısından da benzer olduğu görülmektedir. Fakat okullaşma oranı yetersiz olan Türkiye’de yeterli sayıda anaokulu açılarak, ilköğretim bünyesindeki anasınıflarının sayısı artırılabilir. Materyal eksikliği olan kurumlara İspanya’dakine benzer genel eğitim toplulukları, aileler, okul öncesi eğitime yönelik yüksek öğretim enstitülerinden faydalanılabilir.

KAYNAKÇA

- Acun, S. ve G. B. Ertan. (1996). *Okulöncesi eğitimi*. İstanbul: Esin Yayınevi.
- Anıl, H. (1999) *İlköğretim kurumlarında uygulanan sosyal bilimler programının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Akçay, C. (2006). *Türk eğitim sistemi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ball, C. (1994). *Start dight: The importance of early learning*. London: (ERIC) Royal Society for the Encouragement of Arts, Manufactures and Commerce
[http:// eric.ed.gov/ERIC webPortal/custom](http://eric.ed.gov/ERIC webPortal/custom) (Erişim Tarihi:15.12.2009)
- Dinç, B. (2002). *Okul öncesi eğitimin 4-5 Yaş çocuğunun sosyal gelişimine etkileri konusunda öğretmen görüşleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Demirel, Ö. (2000). *Karşılaştırmalı eğitim*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Demirel, Ö. (2007) *Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme*. Ankara, Pegem A Yayıncılık.
- DPT. (2007). *AB üyesi ülkelerde ve aday ülkelerde ekonomik gelişmeler*.
<http://www.dpt.gov.tr/ abigm/abmeg/2007ekonomikgelisme.pdf>. (Erişim Tarihi: 15.12.2009).
- Erden, M. (1998) *Eğitimde Program Değerlendirme*. Ankara. Anı Yayıncılık.
- Erginer, A. (2006). *Avrupa birliği eğitim sistemleri türkiye eğitim sistemiyle karşılaştırmalar*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Espinosa, L. M. (2003). *High-Quality preschool: Why we need it and what it looks like*. National Institute for Early Education Research.
- EURDICE. (2006), *National summary sheets on education system in europe and ongoing reforms*, French Community of Belgium. <http://www.eurydice.org /ressources/eurydice /pdf/ 047DN/> (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURDICE. (2008a), *National summary sheets on education system in europe and ongoing reforms*, Bulgaria. <http://www.eurydice.org /ressources/eurydice /pdf/ 047DN/>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009).
- EURDICE. (2008b), *National summary sheets on education system in europe and ongoing reforms*, German-speaking Community of Belgium. <http://www.eurydice.org /ressources/eurydice /pdf/ 047DN/>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURDICE. (2008c), *National summary sheets on education system in europe and ongoing reforms*, Norway. <http://www.eurydice.org /ressources/eurydice /pdf/ 047DN/>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURDICE. (2009a), *National summary sheets on education system in europe and ongoing reforms*, Germany. <http://www.eurydice.org /ressources/eurydice /pdf/ 047DN/>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURDICE. (2009b), *National summary sheets on education system in europe and ongoing reforms*, Austria. <http://www.eurydice.org /ressources/eurydice /pdf/ 047DN/>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURDICE. (2009c), *National summary sheets on education system in europe and ongoing reforms*, Belgium-Flemish Community. <http://www.eurydice.org /ressources/eurydice /pdf/ 047DN/>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)

- EURDICE. (2009d), *National summary sheets on education system in europe and ongoing reforms*, United Kingdom (England, Wales and Northern Ireland). <http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/047DN/>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURDICE. (2009e), *National summary sheets on education system in europe and ongoing reforms*, Denmark. <http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/047DN/>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURDICE. (2009f), *National summary sheets on education system in europe and ongoing reforms*, France. <http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/047DN/>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURDICE. (2009g), *National summary sheets on education system in europe and ongoing reforms*, Italy. <http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/047DN/>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURDICE. (2009h), *National summary sheets on education system in europe and ongoing reforms*, Spain. <http://www.eurydice.org/ressources/eurydice/pdf/047DN/>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURYDICE/CEDEFOP. (2003a). *Structures of education, vocational training and adult education systems in europa*, Germany. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURYDICE/CEDEFOP. (2003b). *Structures of education, vocational training and adult education systems in europa*, Austria. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURYDICE/CEDEFOP. (2003c). *Structures of education, vocational training and adult education systems in europa, belgium french community*. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURYDICE/CEDEFOP. (2003d). *Structures of education, vocational training and adult education systems in europa, spain*. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURYDICE/CEDEFOP. (2007a). *Structures of education, vocational training and adult education systems in europa, german-speaking community*. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null>. (Erişim Tarihi: 23.11.2006)
- EURYDICE/CEDEFOP. (2007b). *Structures of education, vocational training and adult education systems in europa, norway*. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)
- EURYDICE/CEDEFOP. (2008). *Structures of education, vocational training and adult education systems in europa, italy*. <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null>. (Erişim Tarihi: 12.10.2009)

- EURYDICE/CEDEFOP. (2009). *Educational, structures and education sistems for vocational training and adult education systems in europa, belgium flemish community.* <http://www.eurydice.org/portal/page/portal/Eurydice/ByCountryResults?countryCode=AT®ionCode=null>.(Erişim Tarih: 11.12.2009)
- EURYDICE/EURYBASE. (2006). *Eurybase the information database on education system in bulgaria* http://eacea.ec-eurapa.eu/education_eurydice/documents. (Erişim Tarihi: 25.11.2009)
- EURYDICE/EURYBASE. (2008a). *Organisation of the education system in germany* http://eacea.ec-eurapa.eu/education_eurydice/documents. (Erişim Tarihi: 25.11.2009)
- EURYDICE/EURYBASE. (2008b). *Organisation of the education system in spain* http://eacea.ec-eurapa.eu/education_eurydice/documents. (Erişim Tarihi: 25.11.2009)
- EURYDICE/EURYBASE. (2009a). *Eurybase the information database on education System in Europe* http://eacea.ec-eurapa.eu/education_eurydice/documents. (Erişim Tarihi: 25.11.2009)
- EURYDICE/EURYBASE. (2009b). *Eurybase the information database on education system in united kingdom- englandi,wales and norhen ireland* http://eacea.ec-eurapa.eu/education_eurydice/documents. (Erişim Tarihi: 25.11.2009)
- EURYDICE/EURYBASE. (2009c). *Organisation of the education system in denmark* http://eacea.ec-eurapa.eu/education_eurydice/documents. (Erişim Tarihi: 25.11.2009)
- EURYDICE/EURYBASE. (2009d). *Eurybase the information database on education system in europe- the education system in franse* http://eacea.ec-eurapa.eu/education_eurydice/documents. (Erişim Tarihi: 25.11.2009)
- http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2012_2013.pdf
- <http://tr.wikipedia.org> (Erişim Tarihi: 08.07.2014)
- <http://www.bbc.co.uk/dna/actionnetwork/A1181819> “Education in Northerhn Ireland” (Erişim Tarihi: 02.12.2009)
- Gülcan, M.G. (2005). *AB ve eğitim süreci*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- [http://nieer.org/researches/factsh_eatsh/1 .pdf](http://nieer.org/researches/factsh_eatsh/1.pdf)
- Kandır, A. (2006). Çocuk gelişiminde okul öncesi eğitim kurumlarının yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*, 131.
- MEB. (2006). *Okul öncesi eğitim programı (36-72 aylık çocuklar için)*. Ankara: MEB. Yayınları.
- MEB. (2013) *Okul öncesi eğitim programı*. Ankara: MEB. Yayınları.
- Oğuzkan, S. ve Oral, G. (1992). *Okul öncesi eğitimi*. İstanbul: MEB Basımevi.
- Sağlam, M. (1999). *Avrupa ülkelerinin eğitim sistemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Sözer, E. (1997). *Üç avrupa ülkesinde eğitim almanya, danimarka ve fransa eğitim sistemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Türkoğlu, A. (1998). *Karşılaştırmalı eğitim dünya ülkelerinden örneklerle*. Adana: Baki Kitabevi.
- U.S. (National Research Council). (2001). *Eeger learn educating our preschooles*. Whastington: DC National Academy Press.
- Yaşar, Ş. (2004). *Okul öncesi eğitiminde bilgisayar öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Yavuzer, H. (1998). *Çocuğunuzun ilk altı yılı*. (2. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Zembat, R. (1992) *Okul öncesi eğitim kurumlarında yönetim ve yönetici özellikleri* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.